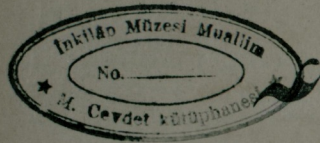

۱۸ تیسان ۱۹۱۸

صافی : ۴۰

ایکڑھی جلد

کتاب

تسقیّد

انحطاط اسلام مذهب بر تجربه قلم

محرر : محمد - استانبول ۱۳۳۴

بو هفته یکی بر کوچک کتاب نشر اولودی . انحطاط اسلام مذهب بر تجربه قلم (آخنی طاشیان بو رساله، بعضی نقطه نظرلری اجتهادی فکرلرله عامیله میان اولوله برابر بصیری بر قناعتک حصولی کوردیکیز ایچون ، بویوک بر تقدیرله قارشیلادق . ایسته بو تقدیر دویونوسنک سوویه درکه تحلیل و تنقیدیه کیریشیور .

ملکتمزده انتشار ایدن بر طاقه کتابلر ومقاله لر واردکه ظاهری اولان اجهتیلرینه رغما ، تحلیل و تنقیدیه تشبث ایدن بولوناز ؛ بوحاک سبی ، بویکی اثرلرک صبیعی بر قناعتک حصولی اولوله مسیور . قائلر ، آنجق عذرلرک قانع اولورق یازدقاری یازیلری اوفوق ایستلر ؛ یوقسه ، هر هانکی بر هوس یاخود احتیاس ساقه سیله یازیلش قانئسز ، انسجامسز ، فکرلری اوقومغه خلقت نه مجبورچی وار ؟ بوندن دولاییدرکه قناعتک مستند اولان یازیلر تقدیرله قارشیلایر ، قناعتک مستند اولایان یازیلر یسه سسیز بر لایقیدلک قارشینده قایلر . مع التأسف قناعتسز متفدرلی پک بول اولان ملکتمزده قناعتک قهرمانی ، اجتهادینک جمادی اولان متفکرلرک آزدرد . ایسته بوندن دولاییدرکه بو کوچک کتابی تقدیر و صاحبی تحیل ایدیویور . بویکی کتابک محترم مؤلفی «بحران اجتماعیز» نامندگی کوچوک کتابیله باشلایان دیگر اثرلرندده عینی قناعتلری مدافعه ایتندی . بو اطراف محترم مؤلفک تقرر ایش برطاق معین اجتهادلری اولدینی کوستریور . بز ، بوراده یالکیز بویکی کتابک اساس فکرلری کورتمه جکر :

قوی غنعه اسلامیتک محترم مؤلف دییورکه « دین انحطاط عیب اولمشدر . اسلامی قبول ایدن اقوام شرقیه ایدی که بونلردن هر بریک کندیسینه مخصوص عادات و عنعناتی ، عقائد اخلاقیه و فلسفیه سی ، آری برحالت روحیه سی و آری اسلام زمانه ایل و هن و هناله باشلایان مدنیتلرینه حیات تازه بخش ایتدی .

قدرت تمیینه و مجددا نه سی سایه سنده اولملر یکیدن جانلانه قی هیچ ادراک ایدمه دکاری برشاعفه مدنیه رسیده اولدیلر . وبشیره دها زیاده عدالت مساوات ونور معرفت بخش ایدرک مدنیت غریبه نک ترزه و انکشافنه خادم بر مدنیه شاهد اولدیلر .

حال بویله ایکن اقوام مسلمه بوکون وجوه عدیده ایله حیات قبل الاسلامیلری آکدور شرائط ایتنده یاشامقدردلر . پوهزال غمومینک ممالک اسلامیاتک هر ریزده اکتساب ایتدیک سیجه مخصوصه شونی اثبات ایدیورکه مسلمان اقوامک بو انحطاطی حالا

نفوذندن قورولمه مدقاری قبل الاسلام حیاتلرینک ، اوزرلرینه ایقاع ایلکده اولدینی تأثیرمه عطف ایتک لازم کلیر . شو حالده اقوام مسلمه نک انحطاطی اول وآخر وقوع بولش بالجه انحطاطلر مثالبو اقوامک تأمین استقبال ضمنتده امشیلرندن نه کی شیلری اونوتقی و فدا ایتک ایجاب ایتدیکنی تقدیر ایدمه ملرندن نشئت ایشدر . بوفادهدن آکاشلایمغه کورمه مدنیتک انحطاطی ، اسلامی قبول ایدن قوملرک ، اسک مدنیتلرینه عائد برطاق عادت و عنعنه لرینک باقی قالمسندن ایلری کلشدر . بز بو تعلیل دوغرو بولیور . چونکه ، حال بویله اولسه بیدی ، اسلامیتک انحطاطی ، بو قوملرک اسلامیه ایلیک کیردکلری دقیقه ده باشلامق لازم کلیردی . حال بویله ، محترم مؤلف ، بو قوملرک اسلامیتی قبولن سوکرا ، بر جوق عصرلرک مدنیتک شاعفه سیور . برقوم بریدنه یکی کیردیکیزمان یاشادقاری یان ایدیور . برقوم بریدنه یکی کیردیکیزمان طبیعی ، اسک عاداتلری و عنعنه لرله دها جانی ، دها قوتلی برصورتده یاشار . آنجق ، یکی دینده عصرلرجه یاشادقن سوکرا درکه بونینک تأثیرله اسک عاداتلری ، عنعه لرلی اونوتور . برملک تقوی عاداتلری ، مدنیتک انحطاطه سبب اولسه بیدی ، ایلیک عصرده بوسیدینی کورتمزدی . انحطاطک بر جوق عصرلردن سوکرا ظهور ایتدی ، کوستریلن سببک دوغرو اولادینه دلالت ایلر . بر حادشک سبی ، آنجق او زمانه عائد حادثلر آراستنده آرایر . او حالده اسلامیتک انحطاطی ، لک قوتلی زمانی اسلامیتک قبولی آتیه تصادف ایدن قوی عنعه لرده آراماق ، بلکه انحطاطک تقدم ایدن زمانلرده یکیدن تحمت ایدن احوالده تحری ایتک اقتضا ایلر .

مسلمان قوملر دها قناعتده بولونان جماتی نظره لک مشارک نامک ایدندن دوغان یکی انحطاطلرینک ، دینک دها عالی و دها فیاض بر طرزه تفسیر و تطبیقیه قایل اولمجه ایدرک اولدمکدر . دن انحطاطک دوشمدر . احتیاجات جدیدلرینک آنجق دینلرینک دها عالی و دها فیاض برطرزه تفسیر و تطبیقیه قایل اولمجه ایدرک ایدمه دکاری جهته دوجار انحطاط اولمشدر .

محترم مؤلف ، بو جله ایل ، اصل حقیق سبی کوستریور . اگر ، بوتون کتاب ، یالکیز بویا ایتدک تشریح و توضیحنن عبارت اولورق یازیلسه بیدی ، اسلامیتک انحطاطی سببی و بویوک ازاله سی پوره سی کوستره ن غایت قیمتی بر رهبره مالک اولمجه جنتی . مع التأسف محترم مؤلف ، بو جله یی یازدقن سوکرا ، باشقه بجمه کیور ، واضح بر صورتده کوردیکی بویوک حقیقی جارچاقو اونوتور .

انحطاطک بر سببه ده خریستیانک اسلامیتک هجوم ایدرک اوی احیایه جلی لشمسیدر . غریبه غسویه آراستنده تحمت ایش اولان شدید و انطفا ناپذیر عداوت دینیه درکه

«تعصب» عنوائی رساله مزده بوندن بحث ایدمشدی . ایسته او عداوتدن تولد ایدن ینهایه عماریات اقوام مسلمه نک ترقی و انکشافنه پک محسوس بر درجه ده حائل اولمشدر . بوندن معادنا بومناقره متقابله مالی مسلمه نک غریبه برسرعه انکشاف پذیر اولان مدنیق طایوب مستغنی قیوفا و اولسنده امکان بر اقیوردی . حالیکه مسلمانلرک نظردات واستعا ایله کوردیکری او مدنیت کیندیکه تکمل ایدرک اقوام غریبه نک تأسیس قوتقی تأمین ایدیور ایدی .

بر ملت خارجی تأثیرله امسا ایدیله بیلیر ، فقط ، انحطاطه دوجار ایدیلر ؛ بالکس ، قارشیده جانه قصد ایش بر دوشمک بولونه سی مللار ایچون انتباه و اعتنائی موجب اولان برسیدر .

بنه علیه اسلامیتک انحطاطه اهل صلب عیارلری کورتمرکده دوغرو دکادر . چونکه ، بوشا بیلر بالکس ، خریستیان اوروپالک اوپانه سی ، ایلرله مسنی حصوله کیریدی . ناصل اولورده عینی سبب ، بر طرفده انحطاطی ، دیگر جیتده اعتنائی ایتاج ایدمه بیلور . خصوصیه ، اهل صلب عیارلری یازمده اسلام ، عالمی مدنیتک الیوسک موقعنده بولونیوردی ، خریستیان اوروپا ایسه هنوز مدنیتن محرومدی . محترم مؤلفک تعصبله ایهام ایتدیک اوروپا ، اوزمانک اسلام مدنیتک فیضلری تنلید واستعارده تعصب کورتمدیلر . ایلر ، اوزمان بزم مدنیتک قبول ایتدیلر . بالاخره ، اونلرک مدنیق بزمکنه تقوی ایتدیک زمان ، عیبار بونچون تعصب کورتمدک ؛ بونک سببه ، زمانک ایجاباتنه کورمه دینک تفسیر و تطبیق ایدیله سی ، کیفیتی دکلیر ؟

فکری یشوارلر بزم (سعادت) ی باقمه بر ملتی ایتقاد ایدمه کورتمر بیور . حال بویله هرمت ، آنجق کندی اسلاری دد خلفه سعادت نه نالی اولدیلر . (غریبچلیق) جبرائیلی تنقیده کیریشیور : « بزم ایچون سعادتک لک زیاده حیرت و تشدریمزی جلب ایدن بر ملته بکره مه مژدن عبارت اولدینی و یالکیز علی الاطلاق هر شیده او ملتی تقلید ایدمه اولنک کی مسعود اوله بیله بکدیزی ظن ایدیورلر .

حال بویله سعادت دینلرک شیکک هرکس طرفندن عینی صورته تلقی ایدیلدیکه ذاهب اولنک کفاحش برخطادر . سعادت تصویری عینی سوویه فکریه و اخلاقده بولان اسانلر آرمسده بیله تخلف ایلر . بر آلمان ، سعادتک ایتیه بر فرانسوزن باشته درلو تمیل ایلر .

هرملت آنجق کندی اساسات ملییه سایه سنده نفعلده رسیده اوله جفته قاندر . کندی دستایر و نظریاتی برطر ایدرک قومشورلرک اساسات و عنعناتی قبول ایتک هیچ برینک یاشیلدن کیمز . زبرا او اساساتک هیچ بر زمان خصیصیه قایل تألیف اولدینی بیلیر . اوروپا لیرک کندی اساسات و دستایرینه قارش ی پک بویوک حوت و محنت کورتمرلی ده بوندن

نشأت ایدر، بر ایسه، چهلزدن، انلک بو حسلری اساسات و تشکیلات اجتماعیله یلنده کی مکلیته عطف ایدوب طوریز. اونلر کندنی اساسات و تشکیلاتلری اجتماعیله غیرکلی بولمقلاری زمان احتیاجات جدیدله لرلی تلمین ایدمک بر حاله کتیرنجه ی قدر تعدیل و اصلاحه جالیشیر. بو صورته تشکیلاتلری، اساسات ملیله لریک تکلیله حصول بده پذیر اولور.

اشبو ملاحظاتدن صکره عده عالم اسلام بو کونکی حاله نظر ایدرسک عینی برجهیت، عینی بر قومده بربرندن فرقی، بلکه یکدیگرینه تأملیه منافق ایکی نوع غایه بولندیکی کورپورک بو نلر خلقت کتله عظیمه سی ایله یک ناچیز برافینده قالان صنف منوری طرفندن تعقیب اولانان غایه لدر. بونلرک برنجیسی اساسیت اساسه مستند مومسی بر غایه در. مثلاً ایران، هندستان، ترکیه و باصردک عجم، هندلی و ترک و یا عرب غایه ملیری که بولره کوره سعادت هر برینک برناق خصوص ایله تبعیت ایشدیکی دینده و اودیندن ملهم اساسات و عنعنه ارتباط و محبتده منجمدر.

ایکچیسنه کلنجه اوده موده و آتیق غربلی بر اساسه مستند بر غایه در. سعادی هندلی، ترک، عجم، و یا عرب مفکوره ملیه مدرک و مفسر بر مذهب غریبه در آزار و برنجی غایه معقولات قایلات و استعدادات مخصوصه ملیه قابل تألیف بر جریان تجدد اچینده عاقلانه سجالیشدیق هر شیئی عدم و تحقیریه و دائماً نظریات و اعتقادات غریبه یه مؤسس بر طاق اساسات جدیده وضعه خدمت ایدر.

کورپورک عالم اسلام هر طرفده عوام ایله طبقه منوریه آرسنده ناقابل املا بویک براوچوروم و اورد. خلق هر برده اکابر و متفکرلی ایله قطعی بر حال تضاده بولنیور و موجودیت ملیه سک غیر متعبد و فقط یک تله کیلی بر عنصر تحریککاری کی نایق ایله دیکی اوصافه نظر اعتدال ایله باقیه یور.

خلقندن بکلدیکی قدرت بر اطاعتی کورمین طبقه متفکرلی ایسه و طلد اشرافه قارشی اخلاصندن چکندیکی برچهره استعمار ایلمتسلی اولایه جالیشور و ملکتی قایلان جهانندن خلاص الیکدک مجزندن اولانسی لازم کایر ایکن اثری تعقیبن استنکاف ایله ی محیطلده ک خشونت و تعذبن شکایت ایدوب طور یور.

بو اوزون افاده تک اساسی بزمده قانعتمه موافقد. هر ملنک سعادی کندنی ملی حیاتی باشامه سیله قایلدر. بونن دولایدرک بر (حرف- culture) ایله (مدنی civilisation) ی بری برندن آبیوریز. حرت، برملک دینی، اخلاق، یدیی، دویولریک مجموعه در. بوجوه یه خلقت قوتوشدنی لسانله اجتماعی بنده علاوه ایدیلک لازم کایر. مدنی برملک علمه، فنه، صنایعه، تشکیلاته عاقد معلومات و ملکه لریک هیئت مجموعه سیدر. هرملنک کندنیه مخصوص بر حرفی اولدنی حالده، بین الملل بر زمزه (مدنی) ده مشترکدر.

مثلا اوروپا تک مشترک بر مذهبلی اولدنی حالده، فرانسه، آلمان، انگلیز الح ملنلریک بر خصوصی حرفی و اورد. در حقیقه، بر ملنک سعادی، مدنیته دکل، حوشه استناد ایدر.

برملت، ملی حوشه قیمت و بر دیک مدنیته مسعوددر؛ حرفی کوزدن آتوبده یالکنز مدنیته قیمت و بر دیک زمان، هم جمعیت، همده فردر سعادتدن عیروم اولور. چونکه، سعادتک اساسلری مادی بر رفاه دکل، معنوی بر حضوردر. مدنیته حصوله کتیردیکی مادی رفاهک انسانلره سعادت و برمدیکی، حرفک دوغور دینی معنوی حضورک انسانلری مسعود ایتدیکی، اتخاره عاقد ایستاتیک قیقلره میانه جقمشدر. هانکی مملکتده دین، مفکوره، اجتماعی وجدلر قوتلی ایسه اوارده اتخارک مقداری غایت آزدور. حال بوکه بر

مملکتده علمک، فنک، صنایع ترقیسی نه درجده ایسه، اتخاره اوتسینده چوقدر. یعنی، اتخارک کیتی حرفک قوتیه مکوساً، مدنیته درجه سیله مبسوط متناهیدر. سعادت دویفوسنک ققدانه الکائی معیار ایسه اتخاردور. چونکه اتخاری اختیار ایدنلر، سعادت حسنی آرتق دویه میایانلردور. دیکلک بر مملته سعادی چو غالتان حرف، آرتالانسه مدنیته در. معافیه مدنیته سعادت دویفوسنی آرتاقمسی دوغور دین دوغوریه دکلدر، مدنیته علمی تحلیل و تهنیدری، فلسفی شهبه و انکارلری، سفیانیه حوق و اسرافلری دوغور دینی ایچون، ایله ایلی حرفی بوزقمدر. اولده، مدنیته سعادت اوزرنیه اولان تائوریه در حرفی بوزمسی طریقیله در. حرفک مدنیته اوزرنیه اولان بورجانی یالکنز سعادت اعتبار یلده دکلدر؛ عسکری سطوت، سیاسی شوکت جهیلده حرف مدنیته داها فائده لیدر. تاریخ، بزه هر محیفه سنده، حرفیه قوتلی اولان بر ملنک، مدنیته بویوک اولان بر ملته غلبه سنی حکایه ایدر. بونانلیلرک مصره، ماکدونالیلرله رومالیلرک یونانسانه، سلمان عربلرک رومالیلرله ابرانیلرله تفوق و غلبه سی بو اجتماعی قانونک اک مشهور مثاللیدر.

مترجم مؤلف، سعادتک اوروپاده ملی ماهیته اولدنیکی سوله دکلن صکر، اسلام عالنده، بری عنعنه سیلره، دیکری غریجه یلره عاقد اولق اوزره ایکی تورلو سعادت تقیسی اولدنیکی ایلری سورویور. عننه سیلر سعادته اسلام عالی اچینده علمی بر زنک و بر دکلری حالده غریجه یلر اوروپا عالی اچینده ینه علمی بر زنک و بریورلرمن. حال بوکه اسلام عالنده بو ایکی تقدین باشقه اوچتی بر سعادت تقیسی ده وارد کلا و ده ملتیه ورلره عاقددر. ملتیه ورلر سعادی حرفه آزلر، حرفک اساسی دین اولدنیکی ایلر ایلر ملتیه ورلرک دینه قارشی لایق اولدقاری دعا اولونه نماز. بونکله برابر، ملتیه ورلر عصری مدنیته اوروپا مدنیته اولدنیغه قایلدرلر. بنه ایله، بوزمه اوروپا مدنیته قارشی ده لایق کورولمک لازم کایر. اسلام عالنده و بالخاصه مملکتزده کی سعادت تقیقلری

تصنیف ایدیلرک ملتیه ورلرک اوتونوله سی موافق دکلدر. چونکه، ملتیه ورلر نه غریجه یلر میانه، نه ده عننه سیلر عداوته ادخال ایدله منلر. مترجم مؤلفک (غریجه یلر) تأملیه تسمیه ایشدیکی زمردنک اسلام دیننه هیچ بر قیبت و برمدیکی افاده لرندن آکلاشیلور، کربوله غریجه یلر و ارسه، بونلرک ملتیه ورلره هیچ بر علاقیمی بوقدر. چونکه، ملتیه ورلر، ملی حرفی ملنک صیسی دویفولرنده آرتاقم کلدنلر. ملت، اسلام دیننده ایکن، ملتیه ورلرک اسلامیه قارشی لایقید یاخود علمیدار اولمه سی، ملیت مسلکته قطعاً ماینلدر. بالخاصه تورک لره هیئت عمومی می مسلمان اولدنی ایچون، هیچ بر تورکی، اسلام دینی تورک حرفی خارجنده چومدر. بوله بر منطقتلری ذهنته صیدر یلره بر آدام چیچسه بوله اونی تورکیلر کندنی زمهرلرنن صایازلر.

منورلره خلقی آرتاسنده کی اوچورومه کلنجه، بحال غریجه ی، حتی عننه یی اولان پیشوالر ایچون دوغرو اوله ییلر. چونکه، بو ایکی صنف پیشوالر، خلقه (عوام) نامی و برلر، عینی زمانده عوامی (هوام) دن معنوی صایازلر ایدیلده خلقتک لسانیه، شرعه خلقت و زونه، موسیقیده خلقت آزکلیرنه، صنعتده خلقت ذوقه، اخلاقده خلقت مفکوره لرنه قیمت و بر منلر. حال بوکه ملتیه ورلر خلقه عوام دیمکاری کی کندیلرلی بالذات خلقتن صایازلر و ملی حرفک بونون عنصرلری خلقتک لساننده، بری خلقتله مفکوره اوزرنیه آزلر، تورکیلیکلر ظهورندن عینی خلقتله کورولر آرتاسنده دیمکاری کلدنک کورولمکه باشلامه سی بو حقیقتک واضح بر دیلیدر. تشکیلاته کلنجه، بونلرک بویوک بر قسمی مدنیته عاقددر. بر ملنک حرفی کندنی اساسلریک داخلی انکشافیه تکامل ایدر. حال بوکه مدنیته ترقیسی عینی طرزده اولق لازم کایر. ملنلر بر برینک حرفی تقلید اغزلر، فقط، مدنیته یی تقلیدلریقیله آله ییلر. مدنیته انسانیتک مشترک بر مالیدر. بنه ایله، بر اوروپاد مدنی عنصرلری عیناً آله ییلر. حرفن کی مدنیته یه کندنلر ابداع ایدم درسک، هر عصر لرحه مدنیته یز قانق تله کسنه دوشدر. هیچ برملت، بوله بحال بر ادعایه کیریمه مشدر. اگر بر اوروپا تک عسکری تشکیلات و تعلیملری آتوبده نظام جدیدی تأسیس ایشم اوله ییلدق، شیدیه بو دولتش برنده بلار اسه جکدی. بوکونده، اوروپا تک مثبت علملری، صنایع فیه لری، مدنی تشکیلات و اصوللری آله ی چالیشم یز یاشامه یز مشکوک بر ماحیز آلیر. حاصلی مترجم مؤلفک تقلید واستعاره دن احتیازلری بونون معنوی جامع اولان حوشه یه تمایله دوغورمن. فقط، مدنیته ساحه سنده بو احتیازلره هیچ بر معنا بوقدر. چونکه مدنیته مادی فکرلرک و عملیه لریک بر جمعه سندن، بر طاق خارجی شکاردن، ظرفلردن عیارلدر. بو ظرفلرک مظهرلری حرفه تعلق ایشدیکی ایچون، منحصرأ بو مظهرلرک، تقلیدی اوله یلده اعتنا ایشی.

ظرف کلامی یعنی معقول ومنطقی اوله سی ایسه بالکس صریح کورمه لیدر . اسلام دینی اعتقادات وعبادت نامه اخلاق ، حقوق ، سیامیات ، اقتصادیات خلاصه یوتون اجتماعی علملری بالعمد . یومهم دعوی افاده ایتکده در . بر دینک حیاتینی مثبت علملره تمارض ایتمه سیله آکارتیلیر . اسلام دینک یووک منبرلندن بری دودر . هیچ بردین ، اسلامیت قدر علملرک استقلال وحریتی طایمیشدر . حضرت پیغمبرک (امر دنیا کزی سز بدن داها ائی بیلیسیکین) دینه چک قدر علمه اختصاصه حرمت کوسترمه سی هانکی بر دینه کورولمشدر ؟ اسلامیت ، کلامده (تفک عقله عیار تاویل) قهقهده (عرفدن متولد نصراده عرفه اعتبار ایدیلر سی) قبول ایدیسور . دنگک اسلام دینله مثبت علملر آراسته هیچ برتمارض یوقدر . قهقهده اسکیدن بری دینی احکامله قضائی احکام آیریلشدر . قضائی احکامدهده اولوالامر اولق اعتبارله خلیفه نك یا دینی قانونلر عبارت اولان (احکام سلطانی) ایله خلیفه نك قابضلری ایجادده غیر برافقینی تقطعلرده قاضیلرک ویردکاری حکملردن عبارت اولان (قضیه ده) تقریق ایدیلشدر . یونلندن برنجیمی اوروپا لیرک législation دیدکاری ، ایکنجیمی ایسه Jurisprudence تسمیه ایدکاری حقوقی شکلره متناظر در .

احکام قضایی عرفه تعلق ایدن اموردن اولدینی ایچون ، یوخصوصارده ولایت عامه یه اجتهاد صلاحیتی ویرلشدر . عرفه عالم احکام ایسه اجتماعی حادثملردن اولق حسیبیه اجتهائات علمنک حدودی داخلنه کیر . بناء علیه ، حقوق ، سیاسی ، اخلاقی ، اقتصادی ، خلاصه اجتماعی اولان یوتون حادثملر مثبت اجتماعی علمنک موضوعی داخلنده در . اسلامیت یوخصوصارده عرف ایله عقلی حکم طایفه لک حقیق وادی بر دین اولدینی کوسترمشدر . چونکه ، دیگر دینلر ، دنیاه تعلق ایدن یو اموری کندی جزء لاینفکاری کی کوردکارندن ، مثبت علملرک قارشیشده موقعلری محافظه ایدمه مشلر در . مثال اولوق قاتولیک دینی آله . (بابایو) اسمنده برینک یازمیش اولدینی - manuel de la religion catholique) نامنده کی کتاب اون آلتنجی عصردن بری وجودده کانی یوتون علملرک ، یوتون انقلابلرک ، یوتون تفریکلرک باطل اولدینی ، انسانیت یکیدن دوغرو یولی یوله ییلمک ایچون ، قطعی بر صورتده اون آلتنجی عصردن اولکی حیانه رجوع اتمک لازم کلدیکنی ادعا ایدیسور . ایسته حقوقده سیاستده ، اخلاقدده ، اقتصاد یاندهده دین ساحه سنده اولدینی درجهده حاکم اولق ایسته ن قاتولیک دینک یووکنی تردین قاچ عصر کیری قالدیفنه بوغریب ادعا کافی بر دلیدر . اللهه جوق شرکه اسلامیت ، یوله بر ادعایه حق قازاندره جق یتنه لر برینه ، نمکته دالات ایدچک نصرا له مالکدر . یووکنی

علمی بر نظرله باقیلرجه ، اسلامیتک انحطاطنه سبب اولورق مدرسه علمیای طرفندن دینی احکامک حقوقی ، سیاسی ، اخلاقی ، اقتصادی ، لسانی ، بدیی ، فنی احکامک تقریق ایدیلر مه سی کوروروز . یوعدم تفریق سببی ششور : صدر اسلامده مدرسه ، مستجدلرک حرمندن عبارتدی . او زمان نه رسمی مدرسه ، نه ده رسمی مدرس واردی . ققبلر ، علملری مسجدک بر کوشمسنده تقریر ایدرلردی . سلجوق دولتی تأسس ایدوده نظام الملک طرفندن (مدرسه نظامیه) وجوده کتیرلر کدن صوکر (رسمی مدرسه لر وجوده کسکه باشلادی .

فاتح و سلاطینه مدرسه لر نه کلمجه یونلر ، عادتاً برر (مدرسه القضاء) ماهیانی آلدیلر . مدرسه لر قاضیلره طشره یه کیدرلر ، ایک سنه قاضیلر ایتدکن صوکر تکرار مدرسه لک رجوع ایدرلردی . یونلندن باشقه ، مدرسه نك ادبیات ، فنون ، طب شعلرده واردی . ایسته یو حال دینی احکامله قضائی و علی العموم دنیوی احکامک بریزله قارشیه سی موجب اولدی . دنگک دینی احکامک دیگر احکامله قارشیه سی ، بالاخره حصوله کانی بدعتلر دندر . ترقیه مانم اولان یو حالی اسلامیتک احکام اساسیه سندن کورمک ، دغزی قوتلندیرمن ، بالکس ضعیفلاتیر . ریاضیات ، طبییات ، حیائیات و روحیات علملری نصوصده مندر عد ایدنلر ناصل دینه خدمت ایتورلر سه ، اجتهائات علمی دینک احکامی آراستنده یوللارده اسلامیی یوکشمش اولالزلر . اسلامیتک یوکسکلکی بر طرفدن دینی احکامکک صوگ درجهده عالی اولمه سنده ، دیگر جهتندن ده یوتون علملری اختصاصلری دائره سنده مستقل صلاحیتدار کورمه سنده در . شهه سز ، علمک وظیفه سی دینک قلمرو نه تجاوز اتمک اولدینی کی ، دینک وظیفه سی ده علمک ساحه سته تحققی ایتمکدر .

اسلام جیتی هم محترم مؤلف اسلام جیتی هم دموقراتیک ، هم ده دموقراتیک ، هم ده دموقراتیک کوربیر . حال یوکه شیه دیه قدر هرکسک بیلدیک ، اسلامیتک تاملیه ده دموقرات بر دین اولمه سیدر . (آدم اوغوللری تکریم ایتدک) مال منیفنده اولان آیت کریمه یوتون انسانلرک کریم یعنی اصیل ونجیب پارتیلرینی بیان یو یوربوره کدناده یوندن داده ده دموقراتیک بردستور موجود اولماز . اسلامیت نظر نهده یوتون انسانلر کریم یعنی آریستو قراتدر . ذاتاً یووکنی فلسفه ده کورده ده دموقراتلر هرکسک آریستو قرات اوله سندن یعنی یوتون خلقت حراصل کوروله سندن عبارتدر . محترم مؤلف دیورک : « لکن برجهت اسلامیه نك دموقراتلاشه سی ده اقوام غریبه ده اولدینی طرزده جریان ایتز . یو جمعیت آریستو قراتیه ده هجوم ایدرک صنوف ممتاز سیله مجادله طریقده ده دموقراتلاشز . یو مجادله لزوم یوقدر . زرا عینی حقوقه مالک اولان عوامنک خواصندن مطالبه ایدچک هیچ برشی یوقدر . جمعیت اسلاک دموقراتلاشه سی طبقه خواصده ذاتاً موجود اولان افکار ، حسیات و معنعات

عواموازی نك انکشافیه قابل اولور . آریستو قلا . شه سی ایسه ضعیفی اعضاسنک حقوقی یاغالی اتمکله دکل ، بلکه طبقه عوامنده مکتوز یولنان افکار ، حیات و معنعات خواص پسندانیه تقویه و تمجیه مورثله ساحه آرای حصول اوله ییلیر . یو حاله نظرأ جمعیت اسلامیه ده کی خصلات ده دموقراتیکینی صنوف عالییه و خصائل آریستو قراتیه ی طبقات عامیه سی تأمین وترصین ایدیسور دیمکدر . حال یوکه جمعیت غریبه ده کیفیت برعکسدر . « اسلامیتک آریستو قراتیک اساسلری قبول ایتدیکدری سوله دک . عباسیه دولتک انحطاط دورده سنده ، مرضی اولورق یتشه ن طوائف ملوک مشروع بر ولاتی حائر دکلدیلر . عثمانی خلافتی زمانده آتادولوده یتشه ن دره بکارکده حقوق مؤبدیه مالک ارثی امتیازلری یوقدی . دنگک اسلام عالنده مشروع بر آریستو قرات صنوف وجوده کلامشدر . یو کورمه یاندله یوله برصف کورمه یوروز . و حالده خلق کیمکله مجادله ایدچک ؛ هیچ دنگی ؟ آریستو قراتسینک خلقت احترامنه ، دموقراتسینک بکارک عوامنوازلغه استناد اتمه سی ده شایستدن زیاده خیاله مستند بر نظر یهدر . آریستو قراتی یالکیز قانونله مؤید ارثی امتیازلره استناد ایدر . دموقراتی ایسه یالکیز حقوقده مساوات قانوناً مؤید اولمه سنده دایمابر . اوروپا جعیشلر نهده کیتیک بر عکس اولدینی افاده سته کلمجه ، یو غایله دوغرو در . فی الحقیقه ، اوروپاده حقوقی مقاولره ، رسمی قاعدملره مستند بر مؤدالیزم شکل ایتش ، یونندن ارثی امتیازلره مالک برزادگان سنق تورمه سدر . بزده کی (فضولی دره بکاک) نه اولویاده کی (رسمی مؤدالیزم) بری برینه بکزمه سن شیلدر . بناء علیه ، بزده آریستو قراتسینک بحث اتمک اوروپا مقلد لکندن باشقه برشی دککار . خلاصه ، آریستو قراتی نه اسلام دینده ، نه ده عثمانی حرشیده وارد . نعم التصادف اولورق یووکنی اجتماعی تکملر ده دموقراتییه دوغرو کیدیسور . او حالده عصرک تمایله موافق اولان دینی و حورق برشاعرمنی نیچون یوزمه چالیشم ؟ ایسته یو کوچوک کتبه ده کی فکر لکندی قناعتلرمن آراستنده کی اختلافلری کوستردک . صبیعی اولان قناعتلر آراستنده کی اختلاف حضرت پیغمبرک یو یوردینی وجهه (رحمت) در . بز هانکی مسلکده اولور سه اولسون ، معین اجتهاده مالک برذات کورور سه ک تبیل و تکریم ایدر . یالکیز باشقه لرک ده بز قناعتلر نه دوشونمکیز فکری ، مسلکیزی تسبیح ایدرکن یزده دوشونمکیز فکری ، خبردار اولمایدن غایه لری اسناد الهیه مللری ایستز . مملکت زده علمی بر ذهنیتک ، اصولی بر مناقشه نك تأسسی اتجق قارشیلتی بر مساعفه کارلقله حصوله کلبیلر .